

Alkohol och aggression bland gymnasieelever

C-uppsats i Psykologi

Jeanette Dahlgvist och Therese Lagrelius

VT 2005

Handledare: Anna-Christina Blomkvist

HÖGSKOLAN KRISTIANSTAD

Institutionen för Beteendevetenskap

Alkohol och aggression bland gymnasieelever

Jeanette Dahlqwist
Therese Lagrelius

Syftet med studien är att klargöra om det finns en koppling mellan gymnasieelevers alkoholkonsumtion och aggressivt beteende. Tidigare studier har försökt att identifiera specifika förhållanden mellan alkohol och aggression och har funnit att förhållandet beror på olika aspekter hos individen, aggressiva tendenser, kognitiva färdigheter, situationen, grupptryck och kulturella normer. Tidigare studier visar att det finns ett samband mellan alkoholkonsumtion och aggression. Enkäten delades ut till 123 elever på två gymnasieskolor i nordöstra Skåne. Resultatet bekräftade relationen mellan konsumtion och beteende och visade att det finns en skillnad mellan killar och tjejer, både när det gäller konsumtionsmönster och deras sätt att uttrycka aggression.

Nyckelord: *Alkohol, Aggression, Alkoholrelaterad aggression*

Inledning

I 16-års åldern uppger 80% av svenska ungdomar att de dricker alkohol och 30% att de dricker sig berusade vid varje eller nästan varje tillfälle. Pojkar visar mer avancerade alkoholvanor än flickor. Samtidigt som de flesta ungdomar debuterat i mitten av tonåren finns det stora skillnader i deras förhållningssätt till alkoholen. Hur det förhållningssättet formas och utvecklas påverkas av många olika saker. Vanligtvis betonas relationen till föräldrarna och kamraterna man har och vilken roll de har som modeller och normförmedlare. Samtidigt som tonåringens relationer till föräldrar och kamrater har stor betydelse måste det även tas hänsyn till andra aspekter, till exempel vilka förutsättningar den unge har och hur han/hon fungerar (Andersson, 1987).

Berusing har ofta beskrivits som en förklaring och en ursäkt för socialt oacceptabelt, avvikande och kriminellt beteende. Historiska och kulturella analyser har visat att alkohol länge har verkat som en stark drog som kan förvandla även de mest civiliserade till ohämmade monster. En grupp forskare antyder ett starkt samband mellan alkoholkonsumtion och aggressivt beteende. Ett sätt att beskriva förhållandet mellan alkohol och aggression är den sociala inlärningsmodellen som innefattar kognition (attityder, tro och förväntningar) formad genom observerad inläring, erfarenheter och socialisering (Paglia & Room, 1998).

Högkonsumtion anses enligt socialstyrelsen föreligga om en person dricker 210g alkohol/vecka (3 flaskor vin) som man och 140g alkohol /vecka som kvinna. Högkonsumtion innebär ökad risk för fysiska, psykiska och sociala skador (Berglund, Andréasson, Bergmark, Blomqvist, Lundström, Oscarsson, Ågren & Öjehagen, 2000).

ICD-10, *International Classification of Diseases* infördes 1995 och är vårt nuvarande officiella diagnossystem. Med alkoholberoende menas, enligt ICD-10, en förändring av ens livsstil. Exempelvis ett starkt behov eller att dricka alkohol eller ökat ointresse av andra saker, dvs. omprioritering där alkoholen sätts i första rummet. Med högriskbeteende menas att de som dricker inte själva kan kontrollera mängden, ofta har minnesluckor, tar en återställare dagen efter för att komma i form, missar åtaganden etc.

Att kvinnor tål mindre alkohol än män beror på att kvinnor oftast har mindre kroppsbyggnad än män. Detta gör att deras kroppar hanterar alkohol sämre eftersom alkoholen har en mindre kroppsvolym att fördela sig på. Även om kvinnan och mannen väger lika mycket så tål kvinnan mindre mängd. Det kan bero på att män har mindre fettvävnad och mer vatten i kroppen; eftersom alkohol är vattenlösligt blir koncentrationen lägre i mannens kropp. Vissa studier talar också för att män, jämfört med kvinnor, förbränner en större del av alkoholen redan i magsäcken och därmed får en lägre koncentration i kroppens övriga organ (Dahlgren, 1986).

Aggression

Psykologer har sedan länge intresserat sig för drivkrafterna bakom aggressivt beteende. Freud ansåg att aggressionen är en medfödd drift medan Bandura ansåg att aggressionen till stor del är inlärd. Gemensamt för olika aggressionsteorier är att de uppfattar aggression eller aggressiva tendenser som ett svar på yttre eller inre stimuli (Nationalencyklopedin).

Allmänt kan aggression sägas utgöra ett beteende som skapar fruktan eller flykt hos en annan individ. En persons beteende kan tolkas som aggressivt utan att individen själv är medveten om detta. Detta är ett väl diskuterat fenomen, inte minst bland psykologer. Det förekommer både som orsak och verkan i sociala företeelser som skilsmässor, konflikter på jobbet, barnuppfostran etc. Ibland kan aggression uppfattas som något positivt, något som motiverar oss, men för det mesta ses aggression som något negativt, något som stör oss. Aggressivitet är ofta farlig för andra, eftersom den kan bestå av våldsamma beteenden. Det kan även vara farligt för den som är aggressiv, eftersom aggressiviteten lätt väcker aggressivitet hos andra (Karlsson, 2001).

Inom socialpsykologin definieras aggression som ett avsiktligt beteende menat att orsaka antingen fysisk eller psykisk skada. Handlingen är medveten och avsiktlig att göra skada eller att orsaka någon skada. Handlingen kan vara antingen fysisk eller verbal, den kan antingen lyckas att skada eller ej. Det är skillnad mellan fientlig aggression och instrumentell aggression. Fientlig aggression som kommer från känslor av ilska och är menad att skada eller orsaka skada. Instrumentell aggression är aggression som oavsiktligt är menad att skada någon, till exempel genom lek (Aronson, Wilson & Akert, 2002). Det sistnämnda är dock inte aktuellt i detta sammanhang.

Testosteron är ett manligt könshormon som är associerat med aggressioner. Men om testosteron påverkar aggressivitet, betyder det att män blir mer aggressiva än kvinnor? Uppenbarligen är det så. I en klassisk studie från 1970-talet av Maccoby och Jacklin som undersökte barn, visade att pojkar verkar vara mer aggressiva än flickor. Ett exempel är i en studie som undersökte barnens lek inom många olika kulturer. Bland pojkarna var det mer "icke lekfulla" lekar som pågick, såsom att slå och putta på varandra. Undersökningen visade att pojkar är mer aggressiva än flickor, på så sätt att de omedelbart visar sin ilska gentemot en person. Flickor däremot uttrycker sina aggressiva känslor på ett annat sätt, genom att skvallra, prata bakom ryggen på varandra och sprida falska rykten om personen de vill skada (Aronson et al. 2002).

År 1985 rapporterade Brody att i utförda undersökningar hade det visat sig att kvinnor har tendenser att uttrycka sina känslor i ord när de känner sig utsatta, besvikna, sårade och arga. När män vänder sin ilska mot en annan person, då riktar kvinnan ilskan mot sig själv (Lisansky Gomberg, 1993).

När man tänker på aggressivitet kanske man först och främst tänker på våld, men eftersom vi lärt oss att våld kan vara förödande för alla inblandade och socialt oaccepterat så har vi istället utvecklat en förmåga att uttrycka aggressivitet verbalt. Vi kan förnedra, håna, skrämja, kränka och hota verbalt.

Men vi kan också vara aggressiva på ett sånt sätt att det väcker skuld känslor, spela sårade, vara ouppmärksamma och kärlekslösa osv. Ibland är vi omedvetet aggressiva och ibland drivs vi av omedvetna motiv i vår aggressivitet (Karlsson, 2001).

Frustrations- aggressions hypotesen

Dollard breddade frustration - aggressionshypotesen, som innebar följande: Närhelst en individ hindras att uppnå ett mål, väcks aggressionsdriften och ett aggressivt beteende riktas mot de personer eller objekt, som uppfattas som hindrande. Forskning har visat att denna hypotes kan stämma vid kraftig frustration, men knappast vid mild. Man menar att enbart frustration knappast räcker för att utlösa ett aggressivt beteende. Frustrationen gör en beredd på aggressivitet, men det finns andra faktorer i omgivningen som utlöser den (Karlsson, 2001).

En meta-analys av 64 separata experiment visade att även om det är så att män är mer aggressiva än kvinnor under normala omständigheter, blir könsskillnaderna mindre när män och kvinnor blir provocerade. Med andra ord, i vardagliga situationer beter sig män mer aggressivt än kvinnor, men om en kvinna blir frustrerad reagerar hon nästan lika aggressivt som en man (Aronson et al. 2002).

Sambandet mellan alkohol och aggression

I hundratals år har det antagits att människor agerar aggressivare under påverkan av alkohol. Många studier har gjorts och en av dessa är undersökningen av Bushman och Cooper från 1990. De gav några undersökningsdeltagare alkohol och de andra gavs placebo. Det resultat de fick fram tyder på att alkohol orsakar aggressivt beteende.

En del påstår att alkohol påverkar aggressivt beteende lika mycket eller mer än vad en berusning påverkar andra sociala och icke sociala beteende. En del forskare har hävdade att vissa personer har anlag att bete sig aggressivt. De ser berusningen som tillfälle att få utlopp för sina aggressioner, för att i efterhand kunna skylla sitt beteende på alkoholen. Andra menar att det är de psykiska effekterna av alkohol som har en större, avgörande och viktigare roll än de farmakologiska effekterna när det gäller aggressivt beteende (Bushman & Cooper, 1990).

Länken mellan att konsumera alkoholhaltiga drycker och aggressivt beteende är väl känt bland forskare. Länken finns även hos de individer som inte har blivit provocerade och som normalt inte är aggressiva när de är nyktra. Alkoholen minskar hämningar och gör oss mindre varsamma än vad vi normalt är. När man har funnit samband mellan alkohol och aggression hos ungdomar har man inte funnit lika starka resultat som visar att alkoholen utlöser aggression. Några forskare menar att relationen är reciprok, att aggressivt beteende och alkohol uppmuntrar varandra (Aronson et al. 2002).

Även om de flesta studierna har fokuserats på de omedelbara effekterna av alkohol och aggression är det också viktigt att förstå utvecklingen mellan dessa två över tid. I en studie av Huang, White, Kosterman, Catalano och Hawkins (2001), fann de att ett ökat alkoholintag över tid ledde till ökat aggressivt beteende och att ökat aggressivt beteende ledde till ökat alkoholintag över tid.

Korrelationella studier har funnit signifikanta, men ganska svaga associationer mellan alkohol och aggression. Studier av vuxna stöder relationen mellan alkohol och aggression, men resultaten på ungdomar är svagare. Detta beror på att det inte finns så många empiriska studier av ungdomar, alkohol och aggression. Samtidigt visar varken korrelationella studier eller självrapporter något starkt samband mellan alkohol och aggression under tonåren . (Huang et al. 2001).

Ett sätt att beskriva förhållandet mellan alkohol och aggression är att se till den sociala inlärningsmodellen, hur man lär sig samhällets normer. Vilket består av kognition (attityder, tro och förväntningar) foramad genom observerad inläring, erfarenheter och socialisering (Paglia & Room, 1998).

Statistik pekar på att förhållandet mellan alkohol och våldsbrott är mycket starkare för män än för kvinnor, men dessa beräkningar är beroende av ras och social klass. White och Hansell (1996) tog upp i sin artikel två män, Frieze och Schafer som argumenterade för att fysisk aggression var en vanlig respons för män under påverkan av alkohol, men ovanlig för kvinnor. Tidigare studier har försökt att identifiera specifika förhållanden mellan alkohol och aggression och har funnit att förhållandet beror på olika sidor hos individen, aggressiva tendenser, kognitiva färdigheter, situationen, gruppträck och alkoholen (mängd man dricker och vad man dricker) och kulturella normer.

Det finns flera teorier till varför alkoholen framkallar aggressivitet och våld. En teori är att alkoholen ger en time-out effekt, d v s när vi är påverkade av alkohol anses vi inte vara fullt ansvariga för våra handlingar och kan därför bete oss på ett sätt som vi inte skulle göra annars, inte bry sig om några sociala normer. Man använder alkoholen som en ursäkt och skyller sitt beteende på just detta. Det har även påtalats att alkoholen minskar självkontrollen och att aggressiviteten därför ligger närmare till hands för den alkoholpåverkade jämfört med någon som inte har druckit alkohol, att ta till våld i situationer som upplevs som provocerande (Lenke, 1990).

Syfte

Syftet med studien var att, efter att ha låtit gymnasieelever rapportera sin alkoholkonsumtion, samt även svara på frågor om olika typer av aggressiva beteenden, belysa samband mellan konsumtion, beteenden och kön. Huvudhypotesen är att killar både konsumerar mer och är aggressivare, varför beteendena analyseras mot både konsumtion och kön samtidigt. Studien ger även en bild av vad det är gymnasieeleverna konsumerar, hur mycket och om tjejer och killar har olika dryckesvanor.

Metod

Undersökningsdeltagare

Enkäten delades ut till 123 gymnasieelever på två skolor i nordöstra Skåne. Fördelningen av elever mellan de två skolorna blev 84 studerande vid en större gymnasieskola och 39 studerande vid en mindre gymnasieskola. Urvalet på skolorna skedde via slumpmässigt urval, varav 61 killar och 62 tjejer. Åldern på deltagarna sträckte sig från 15 år till 19 år. Alla tre årskurserna fanns representerade bland deltagarna. Klasserna som besöktes hade olika ämnesinriktningar, såsom ekonomi, humaniora, samhällsvetenskap & fordonsteknik. De enskilda elevernas studieinriktning efterfrågades inte.

Material

Enkätformuläret innehöll frågor avsedda att mäta deltagarnas alkoholvanor och aggressivitet. Samtliga frågor var formulerade av författarna själva. Frågorna var indelade i två delar. I första delen (fråga 1 – 15) fick deltagarna ringa in det alternativ de ansåg stämde in på dem själva, då frågorna gällde alltifrån hur ofta man druckit sig berusad det senaste halvåret till hur mycket man vanligtvis dricker, och vilka drycker som föredrogs bland cider öl vin och starksprit. Exempelvis frågor som: ”Har det hänt att du druckit dig så berusad under det senaste halvåret, att du inte kommit ihåg dagen efter vad du sagt eller gjort?” ”Hur ofta har du druckit dig berusad det senaste halvåret?”

Deltagarna fick på andra delen (fråga 16 – 34) svara genom att sätta ett kryss för ett av alternativen på en fyrgradig Likertskala, där svarsalternativen löpte från *instämmer inte till instämmer helt*. Denna dels frågor berörde humör och humör i samband med alkohol. Ett påstående kunde se ut som följer: ”Ibland händer det att jag inte kan kontrollera en impuls att slåss”, ”Jag har ibland problem att kontrollera mitt humör”, ”Jag har pga. att jag druckit alkohol hamnat i häftiga diskussioner”, ”När jag dricker händer det att jag får kort stubin”. Eftersom det inte bara alltid är alkoholen som spelar in på individens humör så lades också bakgrunds frågor, i form av påstående, så som familjeförhållande, relation med klasskompisar och vänner. Exempelvis frågor som: ”Jag har bra kontakt med mina föräldrar”, ”Jag har bra kontakt med mina klasskompisar”. Kön var den enda bakgrundsvariabel som efterfrågades.

Procedur

Försöksledarna kontaktade två lärare, en på respektive skola. Kontakten med lärarna skedde via mail och telefonsamtal. Kontakten ledde till tillåtelse att genomföra undersökningen i sju olika klasser. Valet av klasser skedde slumpmässigt, då besöken i klasserna skedde de veckodagar då lärarna kunde ta emot försöksledarna. I samtliga klasser genomfördes undersökningen i början av lektionen, efter en kort presentation av försöksledarna och vad syftet med undersökningen var. Instruktioner till enkäten sattes på ett försättsblad som alla tog del av.

Det förklarades även att det var helt frivilligt att delta, att de var helt anonyma och att deras svar inte skulle komma att presenteras enskilt utan bara i grupp. Det poängterades att det var en individuell undersökning och diskussion mellan varandra inte var acceptabelt. Enkäterna samlades in innan försöksledarna lämnade klassrummen. Samtliga klasser tog cirka 15minuter på sig att besvara enkäten.

Databearbetning

De sex frågor som berör alkoholrelaterad aggression slogs samman och döptes om till *aggressiv-av-alkohol*. Rehabiliteringsanalys gjordes och visade Cronbach's alpha 0,85. Av de frågor som behandlade aggressivitet skapades tre summavariabler sedan några svar skalvänts och reliabiliteten kontrollerats med Cronbach's alpha. Sex frågor slogs samman till en ny variabel som fick namnet *Häftigt humör*, Chronbach's alpha var 0,80. *Konfliktrelaterat beteende* blev nya namnet på de sju frågor som berörde humör och aggressivt beteende.

Chronbachs alpha är lågt 0,55. Alkoholkonsumtion består av tre frågor som behövde räknas om till z- score för att alla tre frågor skulle hamna på likvärdig skala. När dessa tre frågor sammanställdes blev Chronbach's alpha 0,85, vilket ansågs vara så högt att samtliga variabler torde ge ungefär samma förklaringsvärde i regressions- eller korrelationsanalyserna. Den nya variabeln fick namnet *Konsumtion*. *Aggressiv-av-alkohol*, *häftigt humör och oense*, lades ihop till ett nytt index. Detta index består av tre olika sorters reaktioner som handlar om alkoholfrågor, aggression och alkoholaggression. Dessa tre index hade tillsammans ett Chronbach's alpha om 0,81.

På de 10 första frågorna har en nolla lagts till som representerar "aldrig druckit", som tagit hänsyn till svarsalternativ 1 i fråga 1, eftersom det stod klart att ett antal skolungdomar svarat att de inte alls provat alkoholhaltiga drycker.

Några frågor hade så låga svarsfrekvenser att de inte använts i bearbetningarna. Detta gäller några frågor om drogbruk och andra tillfälligheter, så som våldsbenägna vänner och om någon med avsikt slagit dig etc. så att du varit tvungen att uppsöka läkare.

Resultat

Vad det är eleverna konsumerar, antal svar på olika drycker och kombinationer av drycker, framgår av Tabell 1. Öl, cider och starksprit ingår enligt tabellen i dryckesvanorna hos nära hälften av de tillfrågade. Därefter föreligger konsumtion av öl och cider, som föredras av en femtedel. Som kan utläsas av tabellen är det endast tjejer som svarat att de dricker vin.

Hur mycket eleverna anser sig konsumera uppdelat efter vad de dricker ses även i Tabell 1, i det sammanvägda konsumtionsmättet som uttryckts i z-score. De 12 elever som uppgett sig dricka starksprit är enligt tabellen också de ungdomar som menar sig ha den högsta konsumtionen. De som kommer på andra plats är de som kombinerar starksprit med öl och cider. 11 undersökningsdeltagare svarade att de aldrig druckit sig berusade.

Tabell 1. Vad dricker eleverna vanligtvis och hur stor är konsumtionen?

Vad dricker eleverna vanligtvis?	Antal elever	Medelvärde på konsumtionsmått	Antal killar	Antal tjejer
Dricker ej alkohol	11	-1,69	3	8
Öl och cider	25	-,001	13	12
Vin	3	-0,12		3
Starksprit	12	0,46	8	4
Öl, cider & vin	9	0,04	1	8
Öl, cider & starksprit	52	0,26	34	18
Vin & starksprit	2	-0,20		2
Öl, cider, vin & sprit	9	0,02	2	7
Totalt	123	0.00	61	62

Konsumtionsvariabeln innehåller frågor som handlar om hur ofta de druckit sig berusade under sista halvåret, om de låtit bli att göra något dagen efter och om de haft minnesluckor när de druckit.

Hur skiljer sig konsumtionen mellan könen? I de flesta fall, närmare bestämt 14 % av de tillfrågade killarna, svarade att de druckit sig berusade 6 - 15 gånger det sista halvåret. Detta jämfört med tjejerna där de flesta, 23 % svarat att de druckit sig berusade 1 - 5 gånger det senaste halvåret.

Det var 11 % av killarna angav att de har druckit sig berusade 25 gånger eller fler det senaste halvåret, jämfört med tjejerna där endast 0,2 % angav att de hade druckit sig berusade så många gånger.

15 % av killarna och 22 % av tjejerna svarade att de 1 – 2 gånger druckit sig så berusade under det senaste halvåret att de låtit bli att göra något dagen efter, exempelvis träna eller gå i skolan. Men det är ändå flest som uppgav att detta aldrig har hänt; bland killarna 21 % och tjejerna 17 %.

Vad studien visar när det gäller minnesluckor är att 18 % av killarna och 22 % av tjejerna uppgav att de aldrig druckit sig så berusade att detta inträffat. Men 20 % av killarna och 15 % av tjejerna svarade att det hänt 1 – 2 gånger det senaste halvåret.

Ett T-test gjordes för att jämföra de båda könen konsumtion. Där fanns en signifikant skillnad i resultatet som visade att killar ($M= 0,21$, $SD= 0,87$) konsumerar mer än tjejer ($M= -0,19$, $SD= 0,85$), $t(121) = 2.6$, $p= ,01$. Därefter t-testades de tre beteendevariablerna. Först testades vilka som blev mest *aggressiv-av-alkohol* av killar och tjejer. Resultatet visade att killarna var signifikant mer aggressiva ($M= 1.74$, $SD= 0,72$) än tjejerna ($M= 1.42$, $SD= 0,64$), $t(121)= 2,53$, $p= .012$.

Undersökningen skulle visa om det fanns någon skillnad mellan könen i häftigt humör? Resultatet blev att även här att killarna svarade högst, de visar att de har en benägenhet att bli mer aggressiva ($M= 1.82$, $SD= 0,71$) än tjejerna ($M= 1.58$, $SD= 0,55$), $t(113)= 2,06$, $p< .05$.

Resultatet på variabeln *konfliktrelaterat beteende* visade att det inte fanns någon skillnad mellan tjejer och killar.

Tabell 2. Vad orsakar aggressivitet vid berusning?

Modell	Stand. beta	t	Sig.
1. Aggressiv-av-al $R^2 = ,33$			
Konsumtion	,542	7,048	,000
Kön	-,100	-1,307	,194
2. Häftigt humör $R^2 = ,09$			
Konsumtion	,233	2,595	,011
Kön	-,131	-1,456	,148
3. Konfliktrelaterat $R^2 = ,10$			
Konsumtion	,318	3,564	,001
Kön	,070	,787	,433

Not. Kön: 1=killar, 2=tjejer

För att kunna svara på hur kön och konsumtionsmönstret påverkade beteendet utfördes tre regressionsanalyser, se tabell 2. Modell 1 med de oberoende faktorerna konsumtion och kön, och den beroende *aggressiv-av-alkohol*. I modell 2 ingick kön och konsumtion som de oberoende, som beroende användes *häftigt humör*. I modell 3 ligger även här konsumtion och kön som oberoende men denna gång är det *konfliktrelaterat beteende* som är den beroende.

Som framgår av tabell 2 dominerar alkoholkonsumtion beteendemönstren trots att t-testen visade att det fanns könsdifferenser i alla tre beteendevariablerna. Konsumtionen väger alltså tyngre i förklaringen till vad som orsakar aggressivitet vid berusning. Någon interaktion mellan kön och konsumtion förelåg inte alls gentemot någon av beroendevariablerna.

Vilket av beteendena är mest knutet till konsumtion? *Aggressiv-av-alkohol*, modell 1, är den variabel som har starkast koppling till konsumtion i tabell 2. För att säkerställa vilket beteende som var starkast kopplat till alkoholkonsumtionen gjordes en regressionsanalys med konsumtion som beroende variabel och de tre beteendevariablerna som oberoende. Endast *aggressiv-av-alkohol* var signifikant ($\beta = ,54$, $p < ,001$) i detta sammanhang.

Tabell 3. Beror beteendena på kön eller konsumtion?

Modell	Stand. beta	t	Sig.
1. Mobbat el.retat R ² = ,15			
Konsumtion	,28	3,3	,001
Kön	-,22	-2,5	,014
2. Hotat folk R ² = ,09			
Konsumtion	,11	1,33	,19
Kön	-,25	-2,74	,007
3. Bråkat el slagits R ² = ,27			
Konsumtion	,48	6,01	,000
Kön	-,11	-1,38	,17
4. Haft sönder saker R ² = ,09			
Konsumtion	,12	2,18	,03
Kön	-,19	-2,1	,04

Eftersom aggression är starkt relaterat till konsumtion mättes även de fem enstaka frågorna som ingick i detta index konsumtionsmättet, i ännu en regressionsanalys med hjälp av fyra modeller som blev signifikanta. Se tabell 3, modell 1 med de oberoende faktorerna konsumtion och kön, och den beroende *mobbat eller retat*. I modell 2 ingick kön och konsumtion som de oberoende, som beroende användes *hotat folk*. I modell 3 ligger även här konsumtion och kön som oberoende men denna gång är det *bråkat eller slagits* som är den beroende. Slutligen i modell 4 så är det samma oberoende faktorer som ovanstående, men denna gång är den beroende *haft sönder saker*. Variabeln *okontrollerad impuls* fanns med från början, men varken kön eller konsumtion hade med detta att göra. Endast signifikanta modeller redovisas.

Resultatet av tabell 3 blev att variabeln *mobbat eller retat* beror på konsumtion, inte på kön. På *hotat folk* visade det sig att kön dominerar över konsumtionen, killarna är de med högst värde. Vad gäller *bråkat eller slagits* så är konsumtionen viktigare än kön. Alltså det beror på din konsumtion inte på om du är kille eller tjej. När det kommer till *haft sönder saker* så beror det på både konsumtion och kön. Även här dominerar killarnas värde.

Tabell 4. Vilka av komponenterna i konsumtion är kopplade till beteendevariablerna?

Modell	Stand. beta	t	Sig.
1. Aggressiv-av-al. R ² = ,35			
Hur ofta	,30	2,8	,007
Minnesluckor	,35	3,3	,001
Dagen efter	-,01	-,08	,93
2. Häftigt humör R ² = ,14			
Hur ofta	,34	2,73	,007
Minnesluckor	,23	1,9	,064
Dagen efter	-,27	-2,24	,027
3. Konfliktrel. bet. R ² = ,13			
Hur ofta	,05	,42	,66
Minnesluckor	,36	3,03	,003
Dagen efter	-,08	-,70	,49

I alla tre modellerna i tabell 4, är det samma oberoende variabler: *hur ofta man druckit, hur ofta man drabbats av minnesluckor, och låtit bli att göra något dagen efter*. Alla dessa tre ingår i variabeln konsumtion. De beroende variablerna för de olika modellerna är, modell 1: *Aggressiv-av-alkohol*, modell 2: *Häftigt humör*, modell 3: *Konfliktrelaterat beteende*

Resultatet av tabell 4 blev att de komponenter i konsumtion som är kopplade till *aggressiv-av-alkohol* (modell 1) är hur ofta man druckit och hur ofta man drabbats av minnesluckor. Det finns ingen koppling mellan *aggressiv-av-alkohol* och att man låter bli att göra något dagen efter. Modell 2, visar att det finns ett samband mellan häftigt humör och hur ofta man dricker och låtit bli att göra något dagen efter. Hur ofta man drabbats av minnesluckor påverkar inte häftigt humör. I modell 3 är det endast minnesluckor som har ett signifikant samband till konfliktrelaterat beteende. Varken hur ofta man dricker eller låter bli att göra något dagen efter har något samband med konfliktrelaterat beteende.

Diskussion

Syftet med denna studie var att låta gymnasieelever rapportera sin alkoholkonsumtion och svara på frågor om olika typer av aggressiva beteenden, belysa samband mellan konsumtion, beteenden och kön. Huvudhypotesen var att killar både konsumerar mer och är aggressivare.

En del av de artiklar denna studie är baserad på använder författarna sig av sig av observationer, där deltagarna ges antingen alkohol eller placebo. I denna studie valdes det av etiska skäl att inte observera ungdomarna på detta sätt. De tillfrågade ombads istället att själva återge en rättvis och korrekt bild av deras verklighet med hjälp av bifogat frågeformulär.

Denna studie visar att det finns en skillnad mellan killar och tjejer, hur mycket och ofta de dricker. Det är i linje med Andersson (1987) som visade att killar har mer avancerande alkoholvanor än tjejer, de konsumerar mer än tjejerna. Det var betydligt fler killar som druckit sig berusade 6 – 15 gånger det senaste halvåret. Medan de flesta av tjejerna angav att de druckit sig berusade 1- 5 gånger under samma period.

Det var dubbelt så många killar som tjejer som angav att de endast drack starksprit. Det är även dessa elever som har den högsta konsumtionen. Samtidigt som de flesta ungdomar debuterar i mitten av tonåren finns det stora skillnader i deras förhållningssätt till alkoholen.

Enligt författarna till denna uppsats så bidrar uppväxten i hög grad till tonåringens attityd till alkohol. Relationen till föräldrarna och hur deras syn på alkohol är påverkar, likaså vännerna man umgås med, om deras debut sker tidigt så börjar man själv troligtvis tidigt.

Liksom hos Lisansky Gomberg (1993) framkom i denna studie att killar har en större benägenhet att bli mer fysiskt aggressiva än tjejer. Huvudhypotesen bekräftades härmed, att killar dricker mer och är aggressivare. Beror detta på att killarna dricker mer eller att de är mer aggressiva av naturen? Svaret kanske finns i resultatet, som visade på ett starkt samband mellan aggressivitet och konsumtion. Det är konsumtionen som väger tyngst i förklaringen på vad som orsakar aggressivitet. Även kön spelar in, men inte i lika stor utsträckning. Vissa beteenden hos eleverna styrdes av alkoholen, medan vissa beteenden berodde på kön.

De flesta studier som refererats i denna undersökning pekar åt samma håll, att det finns ett samband mellan alkohol och aggression. Men Huang et al (2001) nämner att varken korrelationella studier eller självrapporter har något starkt samband mellan alkohol och aggression under tonåren.

Detta kan bero på att de flesta studier är gjorda på vuxna och det inte finns så många empiriska studier gjorda på ungdomar, alkohol och aggression. Denna undersökning går inte i linje med vad Huang et al (2001) tar upp. Denna studie visar på ett starkt samband mellan jus, alkohol och aggressivitet bland ungdomar. Vad det kan bero på är att det har enbart refererats till studier gjorda i andra länder än Sverige. Deras resultat kan ha att göra med att alkoholkulturen inte är den samma och att alkohol brukas på olika sätt. Denna studie har endast undersökt gymnasieelever och här i Sverige har ungdomar en annan dryckeskultur än i USA, där alla artiklarna refererade i denna rapport kommer ifrån. Så utgångspunkten är inte den samma för svenska ungdomar som för amerikanska. Här i Sverige är det lätt att få tag på alkohol, och det blir bara lättare och lättare med alla öppna gränser europeiska länder emellan.

Det är författarnas uppfattning att det finns personer som betar sig på ett socialt oaccepterat sätt under berusning, och blir ursäktade för att det finns alkohol med i bilden. Detta ges exempel på i studien av Bushman och Cooper, där forskare hävdar att alkoholen visst påverkar aggressioner. Men det påverkar likaså andra beteenden, både sociala och icke sociala. De menar att vissa personer har anlag att bete sig aggressivt. Att dessa ser de olika berusningarna som tillfälle att få utlopp för sina aggressioner, för att i efterhand kunna skylla sitt beteende på alkoholen. Författarna till denna studie anser att även om det finns anlag för vissa beteende, i detta fall aggressioner, så är det alltid upp till personen i fråga att ta ansvar för sina egna handlingar istället för att skylla på bakgrund eller anlag.

Denna undersökning visade att det finns ett samband mellan häftigt humör och hur ofta man dricker. Tidigare studier av Aronson et al (2002) har visat på att förhållandet till aggression beror på mängd man dricker och vad man dricker. Relationen är ömsesidig, aggressivt beteende och alkohol uppmuntrar varandra.

Det har utgått ifrån att eleverna svarade sanningsenligt på enkäten. Även om författarna påpekade anonymitet, så innehöll den personliga och känsliga frågor. Det finns alltid en risk att eleverna inte vill erkänna hur mycket de egentligen dricker. Inte heller om de blivit omhändertagna av polis. Dessutom satt eleverna så pass nära varandra under tiden enkäten fylldes i. Eleverna ombads att fylla i enkäten på egen hand utan diskussion med varandra. Men trots detta så skedde det i vissa klasser ändå.

Valet av undersökningsdeltagare skedde genom slumpmässigt urval. Om denna undersökning hade skett på andra gymnasieskolor så hade man troligtvis fått fram samma resultat. Helt säkra kan man dock inte vara, då alla individer är olika. Det bör tas i åtanke att det kan skilja sig mellan glesbygdsregioner och storstadsregioner, att denna undersökning skedde i en mellan stor stad.

Sammanfattningsvis besvarades syftet, hypoteserna som ställdes besvarades. Det finns en skillnad mellan killar och tjejer i deras konsumtionsmönster. Det kan vara så att killar av naturen är mer aggressiva, men i vissa fall är det alkoholen som påverkar aggressiviteten både för killar och tjejer.

Förslag till vidare forskning

Det hade varit intressant i framtiden att forska mer kring aggressioner, och mer kring skillnader mellan killar och tjejer. Detta skulle genomföras med deltagande observationer, kanske genom att följa en grupp ungdomar under ett berusningstillfälle. En annan aspekt man möjligen skulle kunna studera är hur lätt ungdomar blir provocerade i onyktert tillstånd och jämföra det med nyktert tillstånd.

Referenslista

- Andersson, T. (1987). *Biologisk mognad, aggressivitet och initiala alkoholvanor i tidiga tonåren*. (p. 1) Stockholm: CEBE Grafiska.
- Aronson E, Wilson T.D & Akert R.M. (2002) *Social psykologi, 4:e upplagan*. (pp. 417, 421-422). New York: Pearson education, Inc.
- Berglund, M. Andréasson, S. Bergmark, A. Blomqvist, J. Lundström, L. Oscarsson, L. Ågren. G, & Öjehagen, A. (2000) *Behandling av alkoholproblem – En kunskapsöversikt 1:a upplagan* (pp. 87-92, 93-109) Kristianstad: Kristianstadsboktryckeri.
- Bushman, B. J, Cooper, H. M. (1990). Effects of alcohol on human aggression: an integrative research review. *Psychological Bulletin*, 107, 342-348.
- Dahlgren, L. (1986). *Kvinnor och alkohol: bruk - missbruk – behandling*. Hämtad 2005-04-07, <http://www.can.se/fragor.asp?navId=9&Id=13&subId=42>
- Huang, B. White, R. H. Kosterman, R. Catalano, F. R, & Hawkins, D. J. (2001). Developmental associations between alcohol and interpersonal aggression during adolescence. *Journal of research in crime and delinquency*, 38, 64.
- Karlsson, L. (2001). *Psykologins grunder. 2:a upplagan* (pp. 279-280) Lund.
- Lenke, L. (1990) *Alcohol and criminal violence : time series analyses in a comparative perspective*. Hämtad 2005-04-07 <http://www.can.se/fragor.asp?navId=9&Id=15&subId=42>
- Lisansky Gomberg, E. S. (1993) Alcohol, Women and the expression of aggression, *Journal of studies on alcohol*, 11, 89. Michigan.

Nationalencyklopedin, hämtad 2005-04-18

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=109248&i_word=aggression

Paglia, A, & Room, R. (1998) Alcohol and aggression: General population views about causation and Responsibility, *Journal of substance abuse*, 10, 200. Ontario: Ablex Publishing corporation.

White, H. R, & Hansell, S. (1996). The moderating effects of gender & hostility on the alcohol-aggression relationship, *Alcohol health & research world*, 17, 451-452.

Institutionen för beteendevetenskap.

Vi är två studenter som läser psykologi vid Kristianstad högskola och ska nu skriva vår c-uppsats. Undersökningen vänder sig till er ungdomar som läser vid gymnasieskola i Kristianstad.

Det är frivilligt att delta i undersökningen och ni ska inte skriva namn eller personnummer då era svar kommer att behandlas helt anonymt.

Det är endast vi två och vår handledare som kommer att läsa enkäterna.

När vi redovisar resultaten kommer inte enskilda svar att visas, utan det är hur ni som grupp svarar.

Vi vill be dig att inte prata med någon under tiden du besvarar enkäten. Detta för att du ska svara så sanningsenligt som möjligt och inte påverkas av någon annan.

Tack så mycket för din medverkan!!

Jeanette och Therese

Kontakta oss via e-mail om intresse finns att läsa den slutgiltiga rapporten

therese_lagrelus@hotmail.com

fnet_79@hotmail.com

Jag är: Kille Tjej

1. Hur ofta har du druckit dig berusad det senaste halvåret?
 1. Jag har aldrig druckit alkohol *Gå då till fråga 11*
 2. 1 – 5 gånger
 3. 6 – 15 gånger
 4. 16 – 25 gånger
 5. 25 gånger eller fler

2. Hur gammal var du då du drack dig kraftigt berusad första gången?
_____ år

3. När du dricker dig berusad vad dricker du då vanligtvis? *Du kan kombinera flera alternativ.*
 1. Öl eller cider
 2. Vin
 3. Starksprit

4. Hur mycket dricker du vanligtvis för att bli berusad? *Du kan kombinera flera olika drycker och mängder.*
 1. Öl eller cider: a) 1-4st (50 cl) b) 5-8st c) 9st eller mer
 2. Vin: a) ½ flaska b) 1 flaska c) 1 ½ flaska eller mer
 3. Starksprit: a) mindre än 25cl b) 25-50cl c) 50cl eller mer

5. Hur många gånger har det hänt under det senaste halvåret att du druckit dig så berusad att du låtit bli att göra något dagen efter, till exempel träna.
 1. Har aldrig hänt
 2. 1 – 2 gånger
 3. Ja, varje månad
 4. Ja, varje vecka

6. Har det hänt att du druckit dig så berusad under det senaste halvåret, att du inte kommit ihåg dagen efter vad du sagt eller gjort?
 1. Har aldrig hänt
 2. 1 – 2 gånger
 3. Ja, varje månad
 4. Ja, varje vecka

7. Har någon av de du umgås med, under det senaste året varit våldsbenägna på något sätt? Som till exempel slagit till någon eller liknande
 1. Nej
 2. Ja
 3. Vet ej

8. Har du under det senaste året åkt fast för polisen?
 1. Nej
 2. Ja 1-2 gånger
 3. Ja, 3 gånger eller fler

9. Om du svarat ja, skedde det i samband med att du var berusad?
 1. Nej

2. Ja

10. Har du under senaste året utfört olaglig handling när du varit berusad?

1. Nej
2. Ja, 1-2 gånger
3. Ja, 3 gånger eller fler

11. Har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för våld vid något tillfälle det senaste året. Så svårt att du varit tvungen att uppsöka läkare, sjuksyster eller tandläkare?

1. Nej
2. Ja, 1-2 gr
3. Ja, 3 gånger eller fler

12. Röker du?

1. Nej, jag har aldrig provat
2. Nej, men jag har provat
3. Nej, jag har slutat
4. Ja

13. Snusar du?

1. Nej, jag har aldrig provat
2. Nej, men jag har provat
3. Nej, jag har slutat
4. Ja

14. Har du provat någon form av narkotika? (Hasch, Marijuana, Amfetamin, Heroin, Ecstasy)

1. Nej
2. Ja

Om du svarade Ja, hur många gånger under det senaste året? _____

15. Har du använt anabola steroider?

1. Nej
2. Ja

Om du svarade Ja, hur många gånger under det senaste året? _____

Kryssa i det alternativ som passar in på dig

	Instämmer inte			Instämmer helt
16. Jag har bra kontakt med mina föräldrar	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
17. Några av mina vänner tycker att jag har häftigt humör.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
18. Ibland har jag blivit så ilsken att jag har haft sönder saker	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
19. Jag kan inte låta bli att börja argumentera när folk inte håller med mig	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

20. Ibland händer det att jag inte kan kontrollera en impuls att slåss	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
21. Jag har ett jämt humör	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
22. Jag har hotat folk jag känner	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
23. Jag brusar upp fort, men det går över lika kvickt	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
24. Jag har ibland problem att kontrollera mitt humör	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
25. Jag är ofta oense med folk	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
26. Jag har bra kontakt med mina klasskompisar.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
27. Jag anser mig själv ha bra tålamod	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
28. Jag kan inte komma på något bra skäl för att slå till någon	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
29. Jag har pga att jag druckit alkohol hamnat i häftiga diskussioner	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
30. Jag har pga att jag druckit alkohol mobbat eller retat någon, så jag vet att denne blev ledsen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
31. Jag har pga att jag druckit alkohol bråkat eller slagits	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
32. Jag har pga att jag druckit alkohol råkat ut får någon olycka eller själv skadats	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
33. När jag druckit alkohol så får jag ofta problem med relationen till mina vänner.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
34. När jag dricker händer det att jag får kort stubin	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

